

Asia: VN/30129/2025

Asetus poikkeusolojen vakuutustakuusta

Klikkaa ja lisää väliotsikko

Huomionne asetusluonnoksen sisällöstä

LAUSUNTO (VN/30129/2025)

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi poikkeusolojen vakuutustakuusta. Kiitän mahdollisuudesta lausua asiasta ja totean seuraavaa:

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan riittävät merenkulun yhteydet ja palvelut turvataan: ”Suomen valtiolla on valmius antaa tarvittaessa valtioneuvoston vakuutuslaitoksen myöntämälle vahinkovakuutukselle: tulla jälleenvakuuttajan sijaan tilanteissa, joissa kaupallisia vakuutuksia ei ole saatavissa”. Lisäksi todetaan, että vakuutusturvan saatavuus on edellytys liiketoiminnan harjoittamiselle ja siten myös yhteiskunnan häiriöttömälle toiminnalle ja että häiriötilanteessa vakuutusalan toiminta pidetään normaalina toimijoiden ennakkovalmiuden avulla mahdollisimman pitkään.

Monien Suomelle tärkeiden kuljetusvälineiden ja tavaravirtojen kauppa-, rahoitus- ja rahtaus sopimukset edellyttävät sotavakuutuksen voimassaoloa. Kaupallisten kuljetusten saatavuus myös puolustuksen tarpeisiin on lisäksi varmistettava. Asia on tärkeä ja siksi asetusluonnoksen lisäksi on tarkasteltava poikkeusolojen vakuutustakuuta laajemmin.

Poikkeusolojen vakuutustakuun tausta on ennen talvisotaa säädetyssä sotavakuutuslaissa. Sitten vakuutustakuun alkuperäinen käyttötarkoitus nimenomaan sotariskin varalle on säädöskehityksen myötä hämärtynyt samalla kun riskilaji on siirtynyt kansainvälisille vakuutusmarkkinoille. Kauppa-aluksille sotavakuutuksia tarjoavia suomalaisia vahinkovakuutusyhtiöitä on yksi. Lentovakuutuksia ei tarjoa yksikään suomalainen vakuutusyhtiö. Tavarankuljetusten sota- ja lakkovakuutuksia tarjoavien suomalaisten vahinkovakuutusyhtiöiden

omapidätys on sotariskin osalta pieni. Siviiliriskien osalta vakuutusmarkkinoiden voidaan kuitenkin odottaa toimivan pitkälti häiriötilanteissakin.

Poikkeusolojen vakuutustakuun toteutus jälleenvakuutuksena yksittäisille riskeille on poikkeuksellinen, eikä toimintatavan Suomessa tulisi merkittävästi poiketa muista maista. Valtioneuvostolla ei ole Suomen sotavakuutuspoolin kaltaista yhtä ensivakuuttajaa vakuutustakuun hakijana eikä reaktiivinen toteutustapa edistä ennakkovarautumista. Vakuutustakuun antamisen joutuisuuteen ja sotavakuutusmarkkinoiden kansainväliseen luonteeseen on siksi kiinnitettävä erityistä huomiota samalla kun tarkastellaan muutostarpeita.

Sotavakuutusten voimassaoloaika ja -alue voivat muuttua lyhyellä irtisanomisajalla. Suurvaltasodan ja ydinräjäytyksen tilanteissa alus- ja lentovakuutuksissa vakuutus raukeaa automaattisesti. Olosuhteet joissa kaupallisten sotavakuutusten saanti vaikeutuu, eivät seuraa kansallisia määritelmiämme häiriötilanteista. Korvaavan ratkaisun tarvetta sotariskille ei siis aiheuta pelkästään Suomea koskeva tilanne vaan talouttamme voi merkittävästi vaarantaa riskin lisääntyminen muuallakin.

Kiireellinen pyyntö poikkeusolojen vakuutustakuun järjestämiseksi tulee vakuutuksenottajalta, mutta ulkomaisilla sotavakuuttajilla ei ole riittävää tietopohjaa tai taloudellista kannustetta kansallisen vakuutustakuun hakemiseen yksittäiselle asiakkaalle. Hallinnollisten kustannusten ohella esteenä ovat todennäköisesti vakuutusyhtiön oma jälleenvakuutuspolitiikka sekä luottoluokitus- ja vakavaraisuussääntely. Ulkomaisilla vakuutusyhtiöillä ja vakuutusmeklareilla ei myöskään ole varautumisvelvoitetta kansallisen vakuutustakuun järjestelyihin.

Alusten ja ilma-alusten sotavakuutus on usein toteutettu rinnakkaisvakuutuksena, johon osallistuu useampi vakuutusyhtiö. Jokaisen rinnakkaisvakuuttajan osuus riskistä on erillinen vakuutus sopimus. Poikkeusolojen vakuutustakuun saamiseksi vakuutuksenottaja joutuu näissä tilanteissa taivuttelemaan useita vakuutuksenantajia vakuutustakuun hakemiseen.

Vuosivakuutuksena otettu sotavakuutus jatkuu useimmiten muuttumattomin maksuin kun voimassaoloalueessa tapahtuu muutoksia vakuutuskaudella. Arviota vakuutuskohteeseen liittyvän jälleenvakuutusmaksun osuudesta on siksi käytännössä vaikea antaa.

Vakuutustakuun tarve voi koskea muitakin riskilajeja kuin meri-, kuljetus- ja lentovakuutusta sekä muulloinkin kuin poikkeusoloissa tai normaaliolojen häiriötilanteessa. On siis tarkasteltava säädöskokonaisuutta esimerkiksi niin, että poikkeusolojen vakuutustakuun soveltamisalaa laajennetaan samalla kun nimenomaan meri-, kuljetus- ja lentovakuutuksen sotariskeille luodaan oma väline nopean reagoinnin mahdollistamiseksi.

Poikkeusolojen vakuutustakuuta ei tule tarkastella kapeasti valtion tukena vakuutusyhtiöille. Kaupalliset vakuutusmarkkinat voivat pikemminkin tukea taloutta, infrastruktuuria ja huoltovarmuutta tarjoamalla riskinarviointi-, hinnoittelu-, vahingonhoito- sekä maksuliikennepalvelut julkiselle riskin rahoitusvälineelle häiriötilanteissa. Tarkasteltaessa poikkeusolojen vakuutustakuuta kokonaisuudessaan tulisi kartoittaa järjestelyjä sotariskin varalta muissa maissa. Samoin on selvittävä täyttääkö laki poikkeusolojen vakuutustakuusta Naton resilienssityön ja siviilivalmiuden (artikla 3) vaatimukset.

Luonnoksessa esitetty ei riitä takaamaan kuljetusten huoltovarmuutta mahdollisessa poikkeustilanteessa.

Helsinki, 26.11.2025

Sami Turpeinen, KTM, FM

Meri- ja kuljetusvakuutusasiantuntija

Lockton Finland Oy

(040) 575 5150

Näettekö luonnoksessa esitetyn olevan riittävää takaamaan kuljetusten huoltovarmuuden mahdollisessa poikkeustilanteessa?

-

Sami Turpeinen